

Katri Taanila

— taakankantaja Jumalan leivissä

”Täällä on kaikki menettänyt arvonsa — minäkin.”

Jyväskylän kaatopaikalla syntynyt kirkkonäytelmä *Kaatopaikan mies* alkaa vaikuttavasti. Alkulause kertoo syvällisen oivaltavasti körttiläisyyden ytimen, alatien kulkijoiden laadun. ”Täällä on kaikki menettänyt arvonsa — minäkin.”

Arvottomuuden ajatus voi Katrin ystävän Petri Järveläisen mukaan liittyä siihen, että oma hengellisyys on tyhjä, kun sen suhteuttaa Kristuksen toimintaan. Tai jos kymmentä käskyä pidetään arvon mittarina, siihen on vaikea yltää.

Seppä Högman opasti Paavo Ruotsalaista Laukaassa: Jumalan edessä oma reppusi on aina tyhjä, ja niin se saa ollakin. Jumala katsoo sinua myötätuntoisin silmin. Uskalla luottaa siihen.

Älä kiirehdi. Anna itsellesi ja Jumalalle aikaa niin hyvinä kuin pahoinakin päivinä. Käänny hänen puoleensa niin ilon kuin syyllisyydenkin keskellä. Älä vaadi itseltäsi sitä, minkä Jumala yksin antaa. Anna hänen armahtaa sinua.

MILLAISIA AINEKSIA KATRIN ALITAJUNNAN JA UNIEN MAAILMAAN OLI KÄTKETTYNÄ?

Katri syntyi 19.6.1919 perheen yhdeksäntenä lapsena. Hänen äitinsä Aina tiesi jo Katria odottaessaan kuolevansa pian. Äiti kuoli Katrin ollessa 9 kuukauden ikäinen. Lähellä asuva täti, äidin sisar, otti Katri-vauvan hoidettavakseen.

Katrin ollessa kahden vuoden ikäinen isä solmi uuden avioliiton ja Katri pääsi taas kotiin. Toinen äiti kuoli, kun Katri oli 12-vuotias. Kolmannen avioliittonsa isä solmi Katrin ollessa kuudentoista.

Katri muisteli, miten naapuriin oli syntynyt vauva, ja siitä riemuissaan olevat lapset halusivat mennä häntä katsomaan. Pian täti kokosi lapset ja kertoi, että Jumala oli ottanut vauvan luokseen — ja nyt menemme katsomaan lasta. Niin he menivät aittaan, siellä oli pieni musta arkku ja ryppyinen vauva. Hiljaisuus ja lasten virsi täyttivät aitan.

”Syntymässä kuolema, kuolemassa syntyminen”, Katri kirjoitti myöhemmin.

Katri oli perinyt äitinsä herkkyyden. Nykyisin sanoisimme: erityisherkkyyden. Hän oli poikkeuksellinen näkyjen ihminen.

”Voi sitä ihmistä, joka tämän on kirjoittanut”, sanoi eräs kirkkonäytelmän kokenut.

KATRI KERTOI KIRJOITTAMISEN PROSESSISTAAN

Luomisen aikana työskentelee kirjailijan koko persoonallisuus. Osa teksteistä syntyy unen aikana. Paljon työtä kuluu unenomaisten tekstien tarkastukseen.

- Näytelmieni henkilöt ovat yleensä yhden ihmisen eri puolia, yhden ihmisen mahdollisuuksia, hän sanoi.

Jokainen kirjoittaja selvittää itseään, pyrkii kuiville, niin minäkin. *Piinaviikon* jälkeen luulin, että asia on käyty läpi lopullisesti. *Savenvalajassa* ajattelinkin kaiken uudestaan särkyneen roolissa. *Rauhanruhtinaassa* kohtaloksi jää Kristuksen kohtalo, orjantappurainen kruunu. Tiedän, etten kirjoita milloinkaan lopullista ratkaisua, koska jokainen löytö avaa tuhat uutta.

Katri kertoi, miten hän opiskelijaboksissaan katsoi näkyä, jossa hänen silmiensä edessä vieri kuvina koko Raamatun kertomus Mooseksesta ja profeetoista alkaen. Ristin jälkeen tuli piste. Katri kauhistui, että menikö häneltä usko.

Professori Eino Kailan filosofian luennoilla Katri koki täydellisen keikauksen.

- Huomasin äkkiä ehjänä pitämäni katsomuksen hajonneen, eikä jäljellä ollut kuin kourallinen palasia. Katselin suurkirkon portailta torille,

ja ajattelin, miten onnellisia ovat ihmiset, joiden ei tarvitse ajatella.

Myöhemmin Katri vakuuttui siitä, että mitään näkyä ei oteta pois, ellei sen tilalle tule uusi.

Kirjailija Claes Andersson kuvasi Yleisradiossa kirjoitus- ja lukuprosessia ja valotti kielen yhteyksiä alitajuntaan. Varhaisimmat kokemukset ennen puhuttua kieltä säilyvät alitajunnassa. Ne muistavat itsensä ihon kautta, ehkä juuri silloin, kun uni tulee hiipien.

- Älkäämme unohtako, että hinta

Kaikkialla, missä on tuskaa ja hätää, Jeesus on erityisen lähellä.

selkeästä näköalasta elämäämme ja syvällisestä osallistumisesta siihen saattaa olla tuska, pelko ja katumus, sisäinen hajoaminen. Mutta ehkä elämän tarkoitus ei olekaan suojattuna pysyminen, vaan se on alttiiksi asettuminen. (Claes Andersson, YLE)

JEESUS NASARETILAINEN OLI KATRILLE KRISTUS, KANTAJA

Kun Marc Chagall sotien jälkeen halusi maalata oman juutalaisen kansansa kärsimystä, tuli kankaalle yhä uudelleen ristiinnaulitun kuva. Tuo ”Valkoinen ristiinnaulittu” puhutteli Katriä.

Maalauksessa tulee hyvin esille se, että kärsimys ei poistu, mutta Jeesus kantaa sen omalla kärsimissellään. Kaikkialla, missä on tuskaa ja hätää, Jeesus on erityisen lähellä, monella eri tavalla. Ei vähiten toisissa ihmisissä. Siksi ehkä Katrille suurin kärsimys olivat ihmiset, jotka jättivät yksin. Kirkkonäytelmä *Älä kulje ohitse* kertoo siitä.

Kristityn tehtävä on – Katrin mukaan ehdottomasti – kulkea ihmisen rinnalla. Jumala haluaa kirkastaa itsensä, ihmisen pitää saada nähdä Jumalan kirkkaus toisen ihmisen kautta. Tällaisessa osassa on oltava nöyrä, jotta ei kirkasta itseään. Monesti sanoma hukkuu ihmisen oman henkilön taakse. Ennen kaikkea meidän tulisi Jumalan palvelijoina jaksaa armahtaa ihmistä joka hetki.

- Kun Jumala on unohdettu, on unohdettu myös ihminen. Toista ei ole ilman toista. Jumalan valtakunta muuttuu ominaisuudeksi siinä ihmisessä, joka uskaltaa kohdata sanoman ja ottaa vastaan.

Monologin *Niityltä tuulee* Walpuriin ”olemuksessa on Sanan itseään selittävää viisautta”. Joka päivä hän lähtee puolittain näkevien ja ymmärtävien maailmaan. Hän tietää jokaisen ihmisen kantavan taivaallista kuvaa. Siksi hän palvelee ja toteuttaa ihmisen pyhää tehtävää.

”Kukaan ei ole huomannut että maisemaan on kohonnut toisenlainen temppeleillä on jalkojenpesijän kasvat.”
(Katri Taanila, *Piinaviikko*)

KRISTITYT OVAT TAAKAN-KANTAJIA JUMALAN LEIVISSÄ.

Vain Jumalan palvelija voi olla ihmisen palvelija. Sanan palvelijan löytää aina Sanan alta, sen ohjattavaksi, ruhjottavaksi ja lohdutettavaksi antautuneena. Mutta Sanan alta hypätään sanan päälle varsin vikkellästi olemaan viisaita ilman Jumalan viisautta.

Siksi on katsottava ainoaan Sanan alla olijaan, Jeesus Nasarettiläiseen.

Kristus oli aikansa hurskaille pahennus, viininjuoja ja syntisten ystävä. Jos uskomme ei johda meitä uskovien yhteydestä syntisten luo, ei usko ole seuraamisen vaikealla tiellä.

- On hyvä, että löytyisi Kristusta seuraavia ihmisiä, jotka eivät neuvo ihmisiä, vaan kantavat Kristuksen kärsivällisyydellä ja kärsimykselläänkin.

Näytelmä *Kaatopaikan miehestä* on mitä ajankohdaisain puheenvuoro

luonnon puolesta. Yhtä ajankohtainen on sen kirkkokritiikki. Kaatopaikalta näkyy kirkkotorni: ”Kultaista massaa”, instituution kiireet ohittavat ihmisen. Kärsivä ihminen, Kullervo, on jäänyt ilman apua.

- Kristuksen kärsimys on jokahetkistä todellisuutta. Tämän näyn puute pinnallistaa. Näen ihmisissä Kristuksen kärsiviä kasvoja, ylösnousemuksen voimaa niiden kantamiseen, sortumista omalla Golgatan tiellä.

”Kun Poikasi sanat on selitetty, jää jäljelle selittämätön.”

Lapsuuden muisto Nivalasta vaikutti loppuun asti: Peltolan talon emäntä tuli tupaan. Huivia päästä ottaessaan hän sanoi hiljaisesti: ”Kävin sairasta oppimassa.”

- Suuret asiat ovat yksinkertaisia, kaikkein suurimmat ovat kaikkein yksinkertaisimpia. Asian olemus jäi pysyvästi mieleeni itseään jatkuvasti kirkastavan suuren unen kaltaisena. Aavistin, tunsin väkevästi elämän ja kuoleman jokahetkisen läsnäolon, emännän olemuksessa Pyhän läsnäolon, elämän arjessa salatun Jumalan läsnäolon.

Yksi merkittävistä löydöistä Katrielle oli Jumalan nimi. ”Minä olen” se mikä olen, mikä tarkoittaa: ”Minä ttipahdun.” Menkää te, minä ttipahdun. Menkää sairashuoneeseen, minä olen jo siellä.

”KAIKKI TÄÄLLÄ ON MENETTÄNYT ARVONSA – MINÄKIN.”

Golgotallakin hän oli, kaatopaikalla ulkopuolella leirin, jossa kuolemantuomiot ristillä pantiin täytäntöön. Viimeisinä aikoinaan Katri näytti usein maalausta Hengellisen Kuukauslehden kannessa. Siinä Jeesus oli ristillä kahden ryövärin keskellä. Toinen ryöväreistä oli varjossa, toiseen ulottui valo ja Jeesuksen rakastava katse.

-Katso, miten kaunis, Katri sanoi aina.

Olin mukana kolmantena Jyväskylässä, kun piispa Eero Huovinen tuli tervehtimään Katriä. Siinä nuo kaksi mystikkoa kokivat yhdessä ihmisen riittämättömyyden. Olin kuin Pietari kirkastusvuorella tietämättä mitä sanoa, niinpä sanoin: ei auta katsoa itseensä, on katsottava Kristukseen.

Piispa Eero ja Katri ymmärsivät tuon minua paljon syvällisemmin. Piispa kirjoitti muistoadressissaan: ”Sain viime elokuussa vierailta Katriin luona ja hänen tapaamisensa puhutteli minua suuresti. Harvinaisella tavalla hän oli yhtä aikaa vaatimaton ja vahva, nöyrä ja syvälinen, kriittinen omaa hurskauttaan kohtaan, mutta silti hengellisesti viisas.”

Terttu Etelämäki

Suolahti 15.9.2019, Katri Taanilan 100-vuotismuistojuhla

Katri Helena Taanila (1919- 2009)
- uskonnon, psykologian ja filosofian opettaja
- runoilija
- kirkollinen vaikuttaja
- kirkkonäytelmien kirjoittaja

Julkaistut teokset:
Piinaviikko, Herättäjä-Yhdistys 1981
Niityltä tuulee, Herättäjä-Yhdistys 1993